

Opinia Komitetu Regionów w sprawie komunikatu Komisji pt.: „Nauka i Technologia: kluczowe dziedziny dla przyszłości Europy – kierunki polityki wspierania badań naukowych w Unii Europejskiej”

(2005/C 71/06)

KOMITET REGIONÓW,

Uwzględniając komunikat Komisji Europejskiej pt.: „Nauka i Technologia: kluczowe dziedziny dla przyszłości Europy – kierunki polityki wspierania badań naukowych w Unii Europejskiej” (COM(2004) 353 końcowy);

Uwzględniając decyzję Komisji Europejskiej z dnia 17 czerwca 2004 r. w sprawie zasięgnięcia opinii Komitetu w tej kwestii, zgodnie z art. 265 ust.1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską;

Uwzględniając decyzję Przewodniczącego Komitetu z dnia 5 kwietnia 2004 r. powierzającą Komisji ds. Kultury i Edukacji przygotowanie opinii w tej sprawie;

Uwzględniając podjętą w Lizbonie decyzję Rady Europejskiej, która przyjęła koncepcję Europejskiej Przestrzeni Badawczej (ERA), tym samym kładąc podwaliny pod wspólną politykę w zakresie nauki i technologii w całej Unii Europejskiej;

Uwzględniając decyzję Rady Europejskiej podjętą w Barcelonie w marcu 2002 r., kiedy Unia Europejska wyznaczyła sobie cel zwiększenia do 2010 r. nakładów na badania naukowe do poziomu 3 % PKB Unii Europejskiej;

Uwzględniając komunikat Komisji Europejskiej pt.: „Europa i Podstawowe Badania Naukowe” ⁽¹⁾;

Uwzględniając komunikat Komisji Europejskiej ⁽²⁾ pt.: „Rola uniwersytetów w Europie opartej na wiedzy” i opinię perspektywną Komitetu Regionów w sprawie „Roli uniwersytetów w rozwoju lokalnym i regionalnym w kontekście Europy opartej na wiedzy” (CdR 89/2003 fin ⁽³⁾);

Uwzględniając raport panelu wysokiej rangi ekspertów, któremu przewodniczył profesor Ramon Marimon, „Ocena efektywności nowych instrumentów szóstego programu ramowego” (21 czerwca 2004 r.);

Uwzględniając projekt opinii Komitetu (CdR 194/2004 rev. 1) przyjęty 22 września 2004 r. przez Komisję ds. Kultury i Edukacji (sprawozdawca: **Jyrki Myllyvirta**, Burmistrz Mikkeli, FI/EPP);

a także mając na uwadze, co następuje:

- 1) Wszystkie cele komunikatu stanowią absolutnie niezbędne elementy dla wprowadzenia w życie wypracowanej w Lizbonie Strategii dla Europy. Podniesienie europejskich nakładów na badania naukowe do poziomu 3 % PKB, z czego 2 % ma pochodzić ze źródeł prywatnych i być powiązane z badaniami naukowymi promującymi oparte na wiedzy społeczeństwo i gospodarkę w Europie, jest ambitnym celem, który może zostać zrealizowany wyłącznie poprzez wspólne zaangażowanie i skoordynowane działań Unii oraz Państw Członkowskich;
- 2) Komunikat wyznacza sześć głównych celów na rzecz rozwoju. Są to:
 - stworzenie europejskich centrów doskonałości poprzez współpracę między laboratoriami;
 - wdrożenie europejskich inicjatyw technologicznych;
 - wspieranie kreatywności badań podstawowych poprzez współzawodnictwo pomiędzy grupami naukowców na szczeblu europejskim;
 - zwiększenie atrakcyjności Europy dla najlepszych pracowników badawczych;
 - rozwijanie infrastruktur badawczych o znaczeniu europejskim;
 - wzmocnienie koordynacji krajowych programów badawczych;

⁽¹⁾ COM(2004) 9 końcowy

⁽²⁾ COM(2003) 58 końcowy

⁽³⁾ Dz.U. C 73 z 23.3.2004, str. 22

Szersze propozycje proceduralne dotyczą:

- podnoszenia efektywności badań naukowych na terenie Unii, szczególnie w nowych Państwach Członkowskich;
- koncentracji wysiłków Unii Europejskiej na kluczowych zagadnieniach
- zwiększania ilości poprzez jakość;

- 3) Działania zaproponowane w komunikacie nie są same w sobie instrumentami spójności, lecz nieuchronnie mają pozytywny bądź negatywny wpływ na spójność. Przemysł oparty na wiedzy i badaniach naukowych jest dla całej Europy siłą napędową rozwoju; pozyskanie takich sił dla promowania celów spójności jest bardziej efektywne z punktu widzenia polityki regionalnej niż polityki badań naukowych prowadzącej do centralizacji, co musi zostać zrekompensowane przez regionalną politykę subwencji i datków;

**na 57 sesji plenarnej w dniach 17-18 listopada 2004 r. (posiedzenie z dnia 18 listopada 2004 r.)
Komitet jednomyślnie przyjął następującą opinię:**

1. Stanowisko Komitetu Regionów

KOMITET REGIONÓW

1.1 **przyjmuje z zadowoleniem** komunikat pt.: „*Nauki i Technologii: kluczowe dziedziny dla przyszłości Europy – kierunki polityki wspierania badań naukowych w Unii Europejskiej*” i uważa go za niezwykle ważny punkt wyjścia do wzmocnienia i poprawy europejskich badań naukowych dla dobra całej Europy;

1.2 **zgadza się z Komisją Europejską**, iż badania naukowe, rozwój techniczny i innowacyjność są podstawą gospodarki opartej na wiedzy, będąc kluczowym czynnikiem wzrostu, konkurencyjności firm oraz zatrudnienia, a także podniesienia jakości życia obywateli UE;

1.3 **przypomina**, że rozwój i sukces każdego z regionów w Europie coraz bardziej zależą od stopnia zaawansowania gospodarki opartej na wiedzy;

1.4 **uważa**, że podczas gdy wysiłki Unii Europejskiej na polu polityki w dziedzinie badań naukowych okazały się cenne i konieczne, takie podejście wydaje się już nie spełniać potrzeb dnia dzisiejszego;

1.5 **popiera** zamiar inwestowania 3 % PKB w badania naukowe i rozwój. Ten absolutnie niezbędny cel może być osiągnięty wyłącznie poprzez solidne zaangażowanie się w jego realizację wszystkich Państw Członkowskich. Ilościowo badania naukowe może być jedynie marginalna. Środki unijne mogą być jednak istotne oraz niezbędne dla wzmocnienia zaangażowania i pozyskiwania maksymalnych korzyści z inwestycji;

1.6 **popiera** propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą podwojenia w latach 2007 – 2013 unijnych funduszy na badania naukowe. W interesie całej Europy leży to, by propozycja Komisji została zaakceptowana, nawet jeśli pozostałe części składowe planów budżetowych na lata 2007–2013 uległyby zmianie;

1.7 **podkreśla**, podobnie jak Komisja, że nowe Państwa Członkowskie ze swoimi ludzkimi i kulturowymi zasobami stanowią dodatkową motywację do ulepszonego działania i powiększenia zasobów w zakresie polityki w dziedzinie badań naukowych.

EUROPEJSKA WARTOŚĆ DODANA

KOMITET REGIONÓW

1.8 **podkreśla**, że na polu polityki w dziedzinie badań naukowych europejska wartość dodana jest ewidentna. Jest ona tworzona przez:

- możliwość nadbudowy niezbędnej masy krytycznej w tych dziedzinach badań naukowych, gdzie pojedyncze kraje są zbyt małe,
- większą siłę przyciągania najlepszych naukowców,
- polepszoną mobilność wysoko wykwalifikowanych naukowców i innych ekspertów;

1.9 **uważa**, że unijne fundusze na badania naukowe i rozwój, włączając nowy program ramowy, muszą być dynamiczne i muszą odpowiadać na potrzeby działalności gospodarczej, nauki i społeczeństwa, w celu kierowania badań naukowych na te dziedziny, których wpływ na europejski wzrost, konkurencyjność firm oraz zatrudnienie jest najbardziej ewidentny;

1.10 **wskazuje**, że miasta oraz samorządy lokalne i regionalne na wiele pozytywnych sposobów mogą przyczynić się do tworzenia europejskiej wartości dodanej. Obejmują one regionalne polityki innowacyjne, ośrodki technologiczne, inkubatory technologiczne, parki naukowo-technologiczne, kapitały podwyższonego ryzyka, które to wszystkie zostały starannie uwzględnione w komunikacie. Samorządy lokalne i regionalne także odgrywają ważną rolę w dziedzinie innowacyjności w odniesieniu do takich kwestii, jak zrównoważony rozwój w społeczeństwie poprzez utrzymywanie bliskich kontaktów z obywatelami UE;

1.11 **z zadowoleniem przyjmuje** postanowienie o rozwinięciu infrastruktur badawczych o znaczeniu europejskim;

1.12 **z zadowoleniem przyjmuje** dążenie do wypracowania bardziej opłacalnej polityki Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych;

1.13 **podkreśla**, że masa krytyczna zależy od dziedziny badań naukowych, ich zakresu tematycznego oraz od uczestników (patrz: Raport Marimona). Nie należy stosować zbyt ogólnych rozwiązań we wszystkich obszarach tematycznych oraz instrumentach badawczych;

1.14 **wskazuje**, że podczas usprawniania koordynacji programów krajowych, również regionalne badania naukowe oraz wpływ tych badań na rozwój regionalny muszą być wzięte pod rozwagę;

1.15 **podkreśla**, że małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP), stanowiące 99 % wszystkich przedsiębiorstw, dostarczają najwięcej miejsc pracy i są kluczowymi czynnikami europejskiej innowacyjności i rozwoju regionalnego. Europejska polityka w dziedzinie badań naukowych musi angażować małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) oraz musi również w większym niż dotychczas stopniu brać pod uwagę ich potrzeby badań i rozwoju;

1.16 **zgadza się**, że naukowcy muszą być w stanie w pełni wykorzystać środki europejskiej polityki w dziedzinie badań naukowych – włączając możliwość projektów o mniejszych rozmiarach – zgodnie z ich zainteresowaniami i potrzebami **oraz z zadowoleniem przyjmuje** sugestię dotyczącą stworzenia bardziej otwartych mechanizmów w zakresie finansowania badań;

1.17 **pragnąłby widzieć**, że przykładą się większą wagę do projektów z własnej inicjatywy naukowców, opartych o potrzeby przedsiębiorstw w zakresie badań i rozwoju;

1.18 **podkreśla**, jak wielki wpływ mogą mieć lokalne i regionalne programy oraz strategie. Zwykle miasta, samorządy lokalne i regionalne, we współpracy z uniwersytetami i przedsiębiorcami działającymi na danym obszarze, koordynują narzędzia niezbędne do lokalnego i regionalnego rozwoju gospodarczego oraz całą infrastrukturę innowacyjności;

1.19 **uznaje** metodę EUREKA za dobry przykład ukierunkowanej na badania naukowe, ambitnej sieci badawczej, gdzie również małym i średnim przedsiębiorstwom stawia się niskie wymagania umożliwiające udział;

RÓŻNORODNOŚĆ I GEOGRAFICZNA DECENTRALIZACJA BADAŃ

KOMITET REGIONÓW

1.20 **wskazuje**, że największym atutem Europy jest wysoki poziom wykształcenia wśród bardzo dużej części populacji; w celu wykorzystania go w całości Europa musi dysponować

szeroko rozprzeszczerzoną infrastrukturą edukacyjną i badawczą;

1.21 **zaleca** podjęcie zdecydowanych działań umożliwiających również mniejszym instytucjom i władzom publicznym czerpanie korzyści z europejskiej polityki w dziedzinie badań naukowych. Świat badań i rozwoju stał się wielowymiarowy i zróżnicowany. Różnice pomiędzy podstawowymi i stosowanymi badaniami naukowymi zacierają się. Wiedza może powstawać w placówkach badawczych różniących się wielkością i rodzajem. Nawet małe instytucje mogą tworzyć wiedzę będącą przedmiotem zainteresowania na całym świecie w wąskich specjalizacjach, zwłaszcza jeżeli współpracują one z przedsiębiorstwami z sektora zaawansowanych technologii;

1.22 **podkreśla**, że różnorodność, autonomia i decentralizacja geograficzna badań są ważnymi czynnikami we wzmocnienie ich regionalnego wpływu. Wypracowywanie struktur administracyjnych samorządów miejskich i regionalnych jest również zasadniczym warunkiem dla skutecznego transferu rozwiązań innowacyjnych z placówek badawczych do przedsiębiorstw i organizacji publicznych. To jest szczególnie ważne w nowych Państwach Członkowskich, gdzie wypracowywanie zdecentralizowanych struktur administracyjnych, jak również wzmocnienie samorządów lokalnych i regionalnych, są kluczowymi czynnikami w zapewnianiu zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym i regionalnym;

1.23 **wskazuje**, że istnieją różne systemy w Europie. W zależności od kraju, samorządy miejskie, lokalne i regionalne mają często zasadniczą rolę w organizowaniu, finansowaniu i rozwoju kształcenia wyższego i badań naukowych, a szczególnie w tworzeniu innowacyjnego otoczenia, łączącego badania naukowe, rozwój, inkubatory technologiczne oraz przedsiębiorstwa, w którym wyniki badań naukowych prowadzą do podejmowania nowej działalności, tworzenia miejsc pracy i zwiększania dobrobytu;

1.24 **wierzy**, że zaproponowana w komunikacie koncepcja „ośrodków doskonałości” musi zostać wprowadzona w życie biorąc również pod uwagę wysoce wyspecjalizowane mniejsze ośrodki, które mogą mieć zasadniczą rolę w rozwoju globalnej konkurencyjności biznesów działających w wąskich dziedzinach produkcji, co może być początkiem wyłaniania się nowych przedsiębiorstw działających na większą skalę;

1.25 **wierzy**, że to samo można zastosować w przypadku platform technologicznych; niezbędne jest, by postrzegać platformy jako mechanizmy wspierania zróżnicowanych przedsiębiorstw sektora zaawansowanych technologii w różnych częściach Europy;

1.26 **z zadowoleniem przyjmuje** uzupełniającą rolę funduszy na badania naukowe i funduszy strukturalnych; praktyczne rozwiązania muszą zostać wypracowane w regionach objętych Celem „Zbieżność” oraz w ramach Celu „Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie”, ze specjalnym naciskiem na nowe Państwa Członkowskie;

1.27 **zaleca** kontynuowanie i wzmocnienie działań „Marie Curie” mających na celu zwiększenie atrakcyjności Europy dla najlepszych pracowników badawczych. Europejskie badania naukowe muszą być w stanie wykorzystać cały swój potencjał w celu poprawy konkurencyjności Europy, polepszenia sytuacji młodzieży, kobiet, wszystkich regionów oraz osiągnięcia korzyści płynących ze wzrostu współpracy z krajami trzecimi;

WSKAZÓWKI DO SIÓDMEGO PROGRAMU RAMOWEGO

KOMITET REGIONÓW

1.28 **z zadowoleniem przyjmuje** zaproszenie, przedstawione na końcu komunikatu skierowanego do różnych uczestników zainteresowanych badaniami w Europie oraz użytkownikami tych badań, do wzięcia udziału w dyskusji, w wyniku której zostanie sformułowany siódmy program ramowy;

1.29 **podkreśla** również możliwość odegrania pozytywnej roli w proponowanej Europejskiej Radzie ds. badań naukowych przez różne zainteresowane strony, a szczególnie przez samorządy lokalne i regionalne. Koncepcja Europejskiej Rady ds. badań naukowych, która może być agencją wspólnotową lub innego rodzaju strukturą, powinna być zorganizowana w taki sposób, aby umożliwić ścisłe kontakty z administracją na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz z Komitetem Regionów. Finansowanie europejskich badań naukowych i rozwoju powinno być realizowane w oparciu o doskonałość naukową oraz potencjał tworzenia innowacji na potrzeby rynku komercyjnego oraz społeczeństwa. Zdaniem Komitetu ważne jest, by z wyników badań mogli korzystać także naukowcy i regiony europejskie nienależące do zespołów badawczych, które są finansowane za pośrednictwem proponowanej Europejskiej Rady ds. badań naukowych;

1.30 **popiera** zaproponowaną racjonalizację i przegrupowanie działalności unijnych w celu wspierania badań naukowych w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz na ich

korzyść, na rzecz rozwoju kapitału ryzyka, ośrodków badawczych, ośrodków innowacyjności oraz regionalnych polityk innowacyjności, jak również na rzecz transferów technologicznych oraz zarządzania własnością intelektualną i patentami. Niniejsza propozycja angażuje wiele Dyrekcji Generalnych Komisji i musi zostać przygotowana wspólnym wysiłkiem – niezwykle istotne jest, by również Komitet Regionów był ściśle zaangażowany.

2. Zalecenia Komitetu Regionów

KOMITET REGIONÓW

2.1 **zaleca**, by kwestia promowania zrównoważonego rozwoju regionalnego w Europie została połączona z procesem wprowadzania w życie europejskiej polityki w dziedzinie badań naukowych;

2.2 **podkreśla**, że propagowanie badań naukowych i rozwoju musi zostać wzięta pod uwagę podczas przygotowywania nowych programów funduszy strukturalnych;

2.3 **podkreśla**, iż „wymiar ludzki” oraz potrzeby społeczne powinny zostać uwzględnione w nowym programie finansowania;

2.4 **podkreśla** istotną rolę badań naukowych oraz infrastruktury związanej z innowacyjnością, ośrodków badań, parków technologicznych oraz ośrodków doskonałości włącznie z tymi o mniejszej skali, które – o czym należy pamiętać – odgrywają kluczową rolę w procesie kształcenia naukowców oraz w budowaniu kapitału ludzkiego na poziomie lokalnym, jak również na korzyść większych regionów;

2.5 **zaleca**, by Unia Europejska finansowała więcej badań w zakresie przedsiębiorczości, innowacyjności na szczeblu regionalnym oraz urynkowania badań naukowych. Ma to na celu wypracowanie instrumentów wzmocniających gospodarkę opartą na wiedzy w różnych częściach UE.

Bruksela, 18 listopada 2004 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Peter STRAUB